

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

www.tukiliitto.fi

HE 9/2023 vp vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi – Tukiliiton näkemykset

Kuuleminen eduskunnan sosiaali- ja
terveysvaliokunnassa 8.9.2023

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry,
juristi Saara Kokko

Kehitysvammaisten Tukiliitto

- Valtakunnallinen jäsenyhdistysten (n. 170 kpl) muodostama yli 16 000 jäsenen ihmisoikeus- ja kansalaisjärjestö
- Kohderyhmiin kuuluvat apua ja tukea asioiden ymmärtämiseen, oppimiseen ja arjen toimintoihin tarvitsevat ennen aikuisikää vammautuneet ihmiset perheineen ja läheisineen
- Toiminnan pohjana erityisesti YK:n vammaissopimuksessa turvatut oikeudet, kuten osallisuus, yhdenvertaisuus ja itsemääräämisoikeus

Kantamme vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä

- Tukiliitto vastustaa uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä, koska se tarkoittaisi heikennystä vammaisten henkilöiden palveluiden ja oikeuksien toteutumiseen.
 - Laki on olemassa, kun se on hyväksytty, joten kyse on jo saavutettuun tasoon kohdistuvasta heikennyksestä.
- Erityisen voimakkaasti viivästys vaikuttaisi niiden vammaisten ihmisten asemaan, jotka tällä hetkellä jäävät väliinputoajiksi eivätkä pääse lainkaan vammaispalveluiden piiriin, sekä esimerkiksi vammaisiin lapsiin, joille kuuluvista palveluista ja oikeuksista säädetään vahvistetussa uudessa vammaispalvelulaissa huomattavasti aiempaa kattavammin esimerkiksi asumisen ja lyhytaikaisen huolenpidon osalta.

Henkilökohtaisen avun ja erityisen osallisuuden tuen säännökset erityiskysymyksenä

- YK:n CRPD-komitea on Suomea vastaan antamassaan ratkaisussa todennut, että nykyisen voimavararajauksen soveltaminen on johtanut kognitiivisesti vammaisten ihmisten syrjintään sen vuoksi, että he tarvitsevat tukea päätöksenteossaan.
- Vammaispalvelulaki toteaisi jatkossa nimenomaisesti, että henkilökohtaista apua voisi saada henkilö, joka kykenee itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtonsa avun sisällöstä, ja erityiseen osallisuuden tukeen ei liity minkäänlaista voimavaraedellytystä, joten toisen ihmisen antaman vapaa-ajan apu olisi jatkossa yhdenvertaisemmin kaikkien vammaisten henkilöiden saatavilla.
- Voimaantulon siirtäminen hidastaisi puuttumista näihin CRPD-komitean toteamiin oikeudenloukkauksiin.

Heikennyksille ei ole hyväksyttäviä perusteita (1/2)

- Voimaantulon siirtämisen konkreettisia perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, eikä esim. lapsivaikutuksia ole juurikaan arvioitu.
 - Erittäin tärkeää, että PeV antaa lausunnon hallituksen esityksestä ja siinä mm. arvioi, voidaanko lain voimaantulon siirtämistä tarkoittavasta esityksestä perusoikeuksien heikennyskiellon valossa päättää normaalissa lainsäätämisyksityksessä.
- Esimerkiksi monen vammaisen lapsen perheineen olisi kohtuutonta joutua yhä odottamaan jopa useamman vuoden ajan esimerkiksi vapaa-ajan apua ja lyhytaikaista huolenpitoa mahdollistamaan lapsen osallisuus ja vanhempien jaksaminen sekä esimerkiksi työelämään osallistuminen. -> Kyse ei ole ”kohtuullisen lyhyestä voimaantulon lykkäyksestä”, suhteellisuusvaatimus ei täyty.
- Voimaantulon siirtämistä ei voi pitää välttämättömänä, kun muitakin, vammaisten henkilöiden palveluihin ja oikeuksiin vähemmän kajoavia, toteuttamisvaihtoehtoja on tunnistettu ja voitaisiin hyvin käyttää.

Heikennyksille ei ole hyväksyttäviä perusteita (2/2)

- Yhteiskunnan ajautuminen syvään taloudelliseen taantumaan, joka aiheuttaa julkisen talouden rahoitusvaikeuksia, voi ainakin tiettyynajaan asti muodostaa hyväksyttävän perusteen perusoikeuksien heikennyskiellosta poikkeamiselle. Tällaisia taloudellisia olosuhteita ei ole käsillä.
- Ikääntymisrajausten poistamisen kustannusvaikutuksista on esitetty toisistaan huomattavasti poikkeavia arvioita, eikä näitä kustannusvaikutuksia ole pystytty selvittämään myöskään voimaantulon siirtoa koskevassa hallituksen esityksessä. Voimaantulon lykkäämiselle esitetyt taloudelliset perusteet ovat siten joka tapauksessa huteria.
- Euroopan sosiaalisen peruskirjan valvontakäytännössä on painotettu, että sinänsä hyväksyttävissäkin olevat heikennykset, joista ei Tukiliiton näkemyksen mukaan ole nyt kyse, tulee kohdistaa muihin kuin yhteiskunnan vähäosaisimpiin.

Lopuksi

- Kyse vaikuttaa olevan ennen muuta pyrkimyksestä saada säästöjä näistä pääosin subjektiivisina oikeuksina turvatuista erityispalveluista, joista niitä ei hyvinvointi- ja sivistysyhteiskunnassa tule lähteä hakemaan.
- Tukiliitto haluaa tässäkin yhteydessä korostaa, että on ehdottoman tärkeää, että myös vammaispalvelujen tarpeeseen johtavat sosiaalisen toimintakyvyn rajoitteet ovat mukana soveltamisalasäännöksessä, jotta esimerkiksi monet autismi- ja neurokirjon ihmiset pääsisivät yhdenvertaisesti vammaispalvelujen piiriin eivätkä ohjautuisi kalliimpiin ja raskaampiin, esimerkiksi lastensuojelun palveluihin.
- Tukiliitto pyytää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa harkitsemaan, olisiko sen syytä mietinnössään tarkentaa sitä, että uudessa vammaispalvelulaissa on tarkoitus tarkentaa vain soveltamisalaa ja sitäkin ainoastaan ikääntymisrajausta koskevin osin, sekä huomioimaan esityksen ongelmallisuuden perusoikeuksien heikennyskiellon näkökulmasta.

Kiitos!

Tukiliitto.fi

@tukiliitto